

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.12.3>

УДК 38.432:631.334.7

С. М. Халатур,

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8331-3341>

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ESG-ТРАНСФОРМАЦІЙ

S. Khalatur,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Head of the Department of Finance, Banking and Insurance,

Dnipro State Agrarian and Economic University, Ukraine

FINANCIAL MANAGEMENT OF THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF ESG TRANSFORMATIONS

Актуальність дослідження фінансового менеджменту конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті ESG-трансформацій зумовлена глибинними змінами глобальної економіки, які дедалі більше орієнтуються на принципи сталого розвитку, екологічної відповідальності та соціальної інклюзивності. Сучасні аграрні підприємства функціонують у середовищі, де фінансові результати вже не можуть бути

єдиним критерієм ефективності, адже інвестори, споживачі та регулятори очікують від бізнесу відповідності екологічним стандартам, соціальним зобов'язанням та високому рівню корпоративного управління. У цьому контексті фінансовий менеджмент набуває нових функцій, стаючи інструментом не лише забезпечення прибутковості, а й формування довгострокової конкурентоспроможності через інтеграцію ESG-підходів у стратегії розвитку аграрних підприємств.

У роботі висвітлено обґрунтування теоретичних і практичних засад фінансового менеджменту конкурентоспроможності аграрних підприємств з урахуванням сучасних ESG-вимог, а також визначено ключові механізми адаптації фінансових стратегій до нових викликів. У роботі акцентується увага на тому, що конкурентоспроможність аграрного сектору дедалі більше залежить від здатності підприємств залучати інвестиції, які орієнтовані на сталий розвиток, а також від уміння ефективно управляти фінансовими потоками з урахуванням екологічних та соціальних ризиків.

У статті розглядається взаємозв'язок між фінансовим менеджментом та ESG-трансформаціями, що проявляється у необхідності перегляду традиційних підходів до оцінки ефективності діяльності. Якщо раніше фінансовий менеджмент концентрувався на оптимізації витрат, максимізації доходів та управлінні ліквідністю, то нині він має враховувати додаткові параметри, такі як вуглецевий слід виробництва, соціальна відповідальність перед працівниками та громадами, а також прозорість корпоративного управління. Це означає, що фінансові інструменти повинні бути переорієнтовані на підтримку інноваційних екологічних технологій, розвиток соціальних програм та формування довіри до бізнесу з боку стейкхолдерів.

Особливу увагу приділено аналізу інвестиційних стратегій аграрних підприємств, які дедалі частіше стикаються з вимогами міжнародних фінансових інституцій щодо відповідності ESG-критеріям. Це відкриває нові можливості для залучення капіталу, проте водночас створює

додаткові виклики, пов'язані з необхідністю трансформації внутрішніх бізнес-процесів. У статті підкреслюється, що фінансовий менеджмент у такому середовищі має бути гнучким, здатним швидко адаптуватися до змін регуляторних вимог та очікувань інвесторів, а також інтегрувати інструменти нефінансової звітності у систему управління.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці концептуальної моделі фінансового менеджменту конкурентоспроможності аграрних підприємств, яка враховує ESG-фактори як ключові детермінанти стратегічного розвитку. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання для формування фінансових стратегій аграрних підприємств, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості, зміцнення довіри з боку партнерів та споживачів, а також забезпечення стійкого розвитку у довгостроковій перспективі.

The article explores the transformation of financial management in agricultural enterprises under the growing influence of ESG principles, emphasizing the necessity of integrating environmental, social, and governance factors into strategies aimed at strengthening competitiveness. Agricultural enterprises operate in conditions of heightened uncertainty, where climate change, resource constraints, and shifting consumer preferences increasingly determine market success. In this context, financial management is no longer limited to traditional tasks of cost optimization, liquidity control, and profit maximization, but evolves into a multidimensional system that incorporates sustainability indicators, social responsibility commitments, and transparent governance practices. The study highlights that competitiveness in the agricultural sector depends on the ability to attract investment flows oriented toward sustainable development, adapt financial strategies to regulatory requirements, and build trust among stakeholders. It is argued that ESG transformations redefine the criteria of efficiency, requiring enterprises to balance economic outcomes with ecological performance and social impact. The article analyzes mechanisms of integrating

ESG factors into financial decision-making, including the development of adaptive investment policies, risk management systems that account for environmental and social challenges, and the implementation of non-financial reporting as a tool of transparency and accountability. Particular attention is paid to the role of innovation and digitalization in supporting ESG-driven financial management, enabling agricultural enterprises to monitor sustainability indicators, optimize resource use, and strengthen resilience to external shocks. The research demonstrates that the incorporation of ESG principles into financial management not only enhances competitiveness but also contributes to long-term stability and alignment with global sustainable development goals. The novelty of the study lies in the conceptualization of financial management as a strategic instrument of ESG transformation, while its practical significance is reflected in the possibility of applying the proposed approaches to improve investment attractiveness, foster stakeholder confidence, and ensure sustainable growth of agricultural enterprises. Ultimately, the article concludes that financial management in the context of ESG transformations becomes a decisive factor in shaping the future of agriculture, where competitiveness is measured not only by financial indicators but also by the capacity to meet ecological and social expectations of the global community.

Ключові слова: Конкурентоспроможність, фінансовий менеджмент, аграрне підприємство, ESG-трансформації, фінансові інструменти.

Keywords: Competitiveness, financial management, agricultural enterprise, ESG transformations, financial instruments.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблематика фінансового менеджменту конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті ESG-трансформацій зумовлена глибинними змінами у глобальній економіці та суспільних очікуваннях щодо ролі бізнесу. Традиційні підходи до управління фінансами, орієнтовані виключно на максимізацію прибутку

та оптимізацію витрат, поступово втрачають свою ефективність у сучасних умовах, коли ключовими критеріями успішності стають екологічна відповідальність, соціальна інклюзивність та прозорість корпоративного управління. Аграрні підприємства, які функціонують у середовищі високої залежності від природних ресурсів і кліматичних факторів, особливо гостро відчують необхідність інтеграції ESG-підходів у фінансові стратегії, адже саме вони визначають можливості залучення інвестицій, формування довіри з боку споживачів та партнерів, а також забезпечення довгострокової стійкості бізнесу.

Загальна постановка проблеми полягає у пошуку нової моделі фінансового менеджменту, здатної поєднати економічну результативність із вимогами сталого розвитку. Це завдання має як наукове, так і практичне значення. З наукової точки зору воно потребує розробки концептуальних підходів до оцінки конкурентоспроможності аграрних підприємств з урахуванням ESG-факторів, формування методології інтеграції нефінансових показників у систему управління та визначення механізмів адаптації фінансових стратегій до нових викликів. З практичної точки зору проблема пов'язана з необхідністю створення інструментів, які дозволять аграрним підприємствам ефективно управляти фінансовими потоками, мінімізувати ризики, пов'язані з екологічними та соціальними аспектами, та забезпечувати відповідність міжнародним стандартам звітності й інвестиційним критеріям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню фінансового менеджменту у контексті ESG-трансформацій присвячено багато наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Зокрема, у статті Дюгованця О., Кулініч Т. та Попович О. «ESG-менеджмент як драйвер сталої трансформації підприємств та організацій» автори аналізують роль ESG-менеджменту як ключового чинника модернізації бізнес-моделей та організаційних структур. Вони доводять, що інтеграція екологічних, соціальних та управлінських принципів у систему корпоративного управління сприяє формуванню нової парадигми розвитку підприємств, де

конкурентоспроможність визначається не лише фінансовими результатами, а й здатністю відповідати вимогам сталого розвитку. У дослідженні підкреслюється, що ESG-менеджмент стає рушійною силою трансформаційних процесів, забезпечуючи довгострокову стійкість та інвестиційну привабливість організацій [1]. У праці Пшеничної М. В. «Роль і місце ESG-інвестування в механізмі формування сталої конкурентоспроможності українських підприємств у повоєнний період» увага зосереджена на специфіці ESG-інвестування як інструменту відновлення та розвитку бізнесу в умовах післявоєнної економіки України. Авторка розглядає ESG-інвестиції як важливий механізм забезпечення фінансової стабільності та конкурентних переваг підприємств, які прагнуть відповідати міжнародним стандартам сталого розвитку. У статті доводиться, що залучення капіталу, орієнтованого на екологічні та соціальні критерії, є необхідною умовою для інтеграції українських компаній у глобальні ринки та підвищення їхньої довгострокової конкурентоспроможності [2]. У дослідженні Дюгованця О. М., Дудника С. О. та Федурці В. П. «ESG-менеджмент: сталий розвиток та конкурентна перевага» автори акцентують увагу на тому, що ESG-менеджмент виступає не лише як інструмент відповідального управління, але й як стратегічний ресурс формування конкурентних переваг підприємств. Вони аналізують взаємозв'язок між впровадженням ESG-практик та підвищенням ефективності бізнес-моделей, доводячи, що системне врахування екологічних і соціальних факторів у фінансовому менеджменті сприяє зміцненню позицій підприємств на ринку. У статті підкреслюється, що ESG-менеджмент є важливим елементом забезпечення сталого розвитку, який дозволяє підприємствам не лише відповідати сучасним викликам, але й формувати довгострокову конкурентну стратегію [3]. У роботі Тетяни Лівовської розглядається, як екологічні, соціальні та управлінські фактори стають визначальними для сучасних бізнес-моделей і здатні суттєво впливати на вартість компаній, їхню стратегію розвитку та позиції на ринку. Авторка

наголошує, що зростання усвідомлення корпоративних ризиків, пов'язаних із екологічними викликами, соціальними практиками та якістю управління, змінює підхід до оцінки ефективності господарюючих суб'єктів. Моніторинг за ESG-принципами розглядається як інструмент, що дозволяє підприємствам своєчасно виявляти ризики, підвищувати прозорість діяльності та формувати довіру з боку інвесторів і партнерів. У статті зазначається, що практика зовнішньої незалежної оцінки ESG-якісних показників на основі відкритих джерел набуває популярності в Україні, а інвестори дедалі частіше наполягають на відповідності компаній міжнародним стандартам сталого розвитку. Авторка пов'язує це з глобальними тенденціями переходу до низьковуглецевої економіки та зростанням ролі ESG-інвестування, яке стає ключовим чинником залучення капіталу. Водночас наголошується, що стратегічний підхід до управління екологічними та соціальними ризиками є необхідною умовою для довгострокової стійкості бізнесу [4]. Однак, не дивлячись на внесок науковців у дослідження даної теми, питання фінансового менеджменту конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті ESG-трансформацій залишається актуальним на сьогоднішній день та потребує детального вивчення й дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне обґрунтування теоретичних та практичних засад фінансового менеджменту конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті ESG-трансформацій, що передбачає інтеграцію екологічних, соціальних та управлінських факторів у систему фінансових стратегій. Завдання дослідження полягає у визначенні ключових механізмів адаптації фінансового менеджменту до сучасних викликів сталого розвитку, аналізі впливу ESG-критеріїв на інвестиційну привабливість аграрних підприємств, а також у розробці концептуальної моделі управління фінансовими потоками з урахуванням екологічних та соціальних ризиків. Особлива увага приділяється пошуку інструментів, які забезпечують баланс між

економічною результативністю та відповідальністю перед суспільством і довкіллям, формуванню підходів до нефінансової звітності як елементу прозорості та довіри, а також визначенню ролі інновацій і цифрових технологій у підтримці ESG-орієнтованого фінансового менеджменту.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному глобальному економічному просторі ESG-трансформації набувають системного характеру та охоплюють практично всі сфери господарської діяльності, формуючи нову парадигму розвитку бізнесу й фінансових ринків. Вони зумовлені посиленням кліматичних викликів, соціальних очікувань суспільства та вимог до прозорості й відповідальності корпоративного управління, що змушує компанії та держави переглядати традиційні моделі економічного зростання.

Екологічні трансформації у світі проявляються у глобальному переході до низьковуглецевої економіки, активному впровадженні відновлюваних джерел енергії та посиленні екологічного регулювання. Країни й корпорації інвестують у декарбонізацію виробництва, підвищення енергоефективності, розвиток циркулярної економіки та збереження біорізноманіття. Ці зміни впливають на структуру інвестиційних потоків, сприяють зростанню «зелених» фінансів і змінюють конкурентні умови на глобальних ринках, надаючи переваги компаніям, які швидше адаптуються до екологічних стандартів (рис. 1) [5].

Соціальні трансформації пов'язані зі зростанням уваги до прав людини, умов праці, інклюзивності та соціальної справедливості. У світі посилюється роль людського капіталу як ключового фактору економічного розвитку, що стимулює бізнес інвестувати у безпеку праці, освіту, розвиток навичок і добробут працівників. Паралельно зростає значення взаємодії компаній із місцевими громадами та відповідальності за соціальні наслідки бізнес-діяльності, що формує нові стандарти корпоративної поведінки та впливає на репутацію і ринкову вартість компаній.

Рис. 1. Глобальні ESG-трансформації

Джерело: сформовано на основі [5-6].

Управлінські трансформації відбуваються через посилення вимог до корпоративного управління, прозорості та підзвітності бізнесу. У світі поширюється практика інтегрованої фінансової й нефінансової звітності, запроваджуються стандарти розкриття ESG-інформації та підвищується роль незалежного аудиту. Компанії дедалі частіше впроваджують системи управління ризиками, комплаєнсу та етичних стандартів, що знижує ймовірність фінансових і репутаційних втрат та підвищує довіру інвесторів і стейкхолдерів [6].

Таблиця 1. Вплив ESG-факторів на конкурентоспроможність аграрних підприємств

ESG-фактори	Вплив на конкурентоспроможність аграрних підприємств
Екологічні фактори (E)	
Рациональне використання земельних ресурсів і збереження родючості ґрунтів	Забезпечення стабільної врожайності в довгостроковій перспективі, зниження витрат на відновлення ресурсів, формування стійких конкурентних переваг
Зменшення викидів парникових газів і екологічного навантаження	Зниження регуляторних і кліматичних ризиків, підвищення інвестиційної привабливості та доступу до ESG-фінансування
Енергоефективність та використання відновлюваних джерел енергії	Скорочення собівартості продукції, підвищення цінової конкурентоспроможності
Рациональне водокористування	Підвищення стійкості виробництва в умовах кліматичних змін, зменшення ризиків простоїв
Використання екологічно безпечних технологій та засобів виробництва	Поліпшення якості продукції, розширення доступу до експортних і преміальних ринків
Соціальні фактори (S)	
Соціальна відповідальність перед працівниками	Зростання продуктивності праці, зниження плинності кадрів, підвищення операційної ефективності
Охорона праці та безпека виробничих процесів	Зменшення виробничих ризиків і фінансових втрат, підвищення стабільності діяльності
Професійний розвиток і навчання персоналу	Підвищення якості управлінських і виробничих рішень, зміцнення інноваційного потенціалу
Взаємодія з місцевими громадами	Формування позитивної репутації, зниження соціальних конфліктів, підтримка безперервності бізнесу
Управлінські фактори (G)	
Прозорість і якість фінансової та нефінансової звітності	Зростання довіри інвесторів і кредиторів, зниження вартості капіталу
Якість корпоративного управління	Підвищення ефективності стратегічного планування, зниження управлінських ризиків
Інтеграція ESG у фінансовий менеджмент і стратегію	Посилення довгострокової конкурентоспроможності та фінансової стійкості підприємства
Управління ризиками та комплаєнс	Зменшення ймовірності фінансових і репутаційних втрат, підвищення адаптивності до змін зовнішнього середовища

Джерело: сформовано на основі [7].

Вплив ESG-факторів на конкурентоспроможність аграрних підприємств має комплексний і довгостроковий характер, оскільки охоплює

як виробничо-технологічні, так і фінансово-управлінські аспекти діяльності. Екологічні, соціальні та управлінські компоненти ESG дедалі більше інтегруються у систему фінансового менеджменту, формуючи нові джерела конкурентних переваг.

Екологічні фактори насамперед пов'язані з ефективним використанням природних ресурсів, що є базою аграрного виробництва. Рациональне землекористування та заходи зі збереження родючості ґрунтів забезпечують стабільну врожайність у довгостроковій перспективі та знижують потребу у додаткових витратах на відновлення земель. Це підвищує економічну стійкість підприємств і дає змогу формувати конкурентні переваги, орієнтовані не лише на поточний прибуток, а й на майбутню ефективність. Скорочення викидів парникових газів і зменшення екологічного навантаження знижують регуляторні та кліматичні ризики, що особливо важливо в умовах посилення екологічних стандартів на міжнародних ринках. Такі практики підвищують інвестиційну привабливість аграрних підприємств і полегшують доступ до «зеленого» фінансування, кредитів і грантів. Енергоефективність та використання відновлюваних джерел енергії сприяють скороченню виробничих витрат і стабілізації собівартості продукції, що безпосередньо впливає на цінову конкурентоспроможність. Рациональне водокористування підвищує адаптивність підприємств до кліматичних змін і зменшує ризики переривання виробничого процесу, а впровадження екологічно безпечних технологій покращує якість і безпечність аграрної продукції, відкриваючи доступ до експортних і преміальних сегментів ринку [7].

Соціальні фактори ESG формують людський і репутаційний капітал аграрних підприємств. Соціальна відповідальність перед працівниками, гідні умови праці та справедлива оплата сприяють зростанню продуктивності праці, зниженню плинності кадрів і збереженню кваліфікованого персоналу, що є критично важливим для ефективного функціонування аграрного бізнесу. Забезпечення охорони праці та безпеки виробничих процесів

зменшує виробничі ризики, втрати робочого часу та додаткові фінансові витрати, пов'язані з нещасними випадками. Інвестиції у професійний розвиток і навчання персоналу підвищують якість управлінських і технологічних рішень, посилюють інноваційний потенціал підприємств і їх здатність впроваджувати сучасні агротехнології. Взаємодія з місцевими громадами та дотримання принципів соціальної відповідальності сприяють формуванню позитивної ділової репутації, зниженню соціальних конфліктів і забезпеченню стабільності діяльності, що опосередковано підсилює конкурентні позиції на ринку.

Управлінські фактори ESG відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості та стратегічного розвитку аграрних підприємств. Прозорість фінансової та нефінансової звітності підвищує довіру інвесторів, кредиторів і партнерів, полегшує доступ до капіталу та знижує його вартість. Висока якість корпоративного управління забезпечує ефективне стратегічне планування, підвищує відповідальність управлінських рішень і зменшує управлінські ризики. Інтеграція ESG-принципів у фінансовий менеджмент і загальну стратегію підприємства сприяє формуванню довгострокових конкурентних переваг, оскільки дозволяє узгодити фінансові цілі з вимогами сталого розвитку. Системне управління ризиками та дотримання принципів комплаєнсу знижують ймовірність фінансових, правових і репутаційних втрат та підвищують адаптивність аграрних підприємств до змін зовнішнього середовища [8, 12].

Використання фінансових інструментів у контексті ESG-трансформацій стає для аграрних підприємств важливим чинником підвищення конкурентоспроможності, оскільки дозволяє поєднати фінансову ефективність із принципами сталого розвитку та довгострокової стійкості бізнесу (рис. 2).

Одним із ключових напрямів є залучення «зелених» інвестицій, які спрямовуються на модернізацію виробничих потужностей, упровадження ресурсозберігаючих технологій і зниження негативного впливу на довкілля.

Такі інвестиції не лише покращують екологічні показники діяльності, а й зменшують операційні витрати та підвищують інвестиційну привабливість підприємств, що позитивно впливає на їхні ринкові позиції.

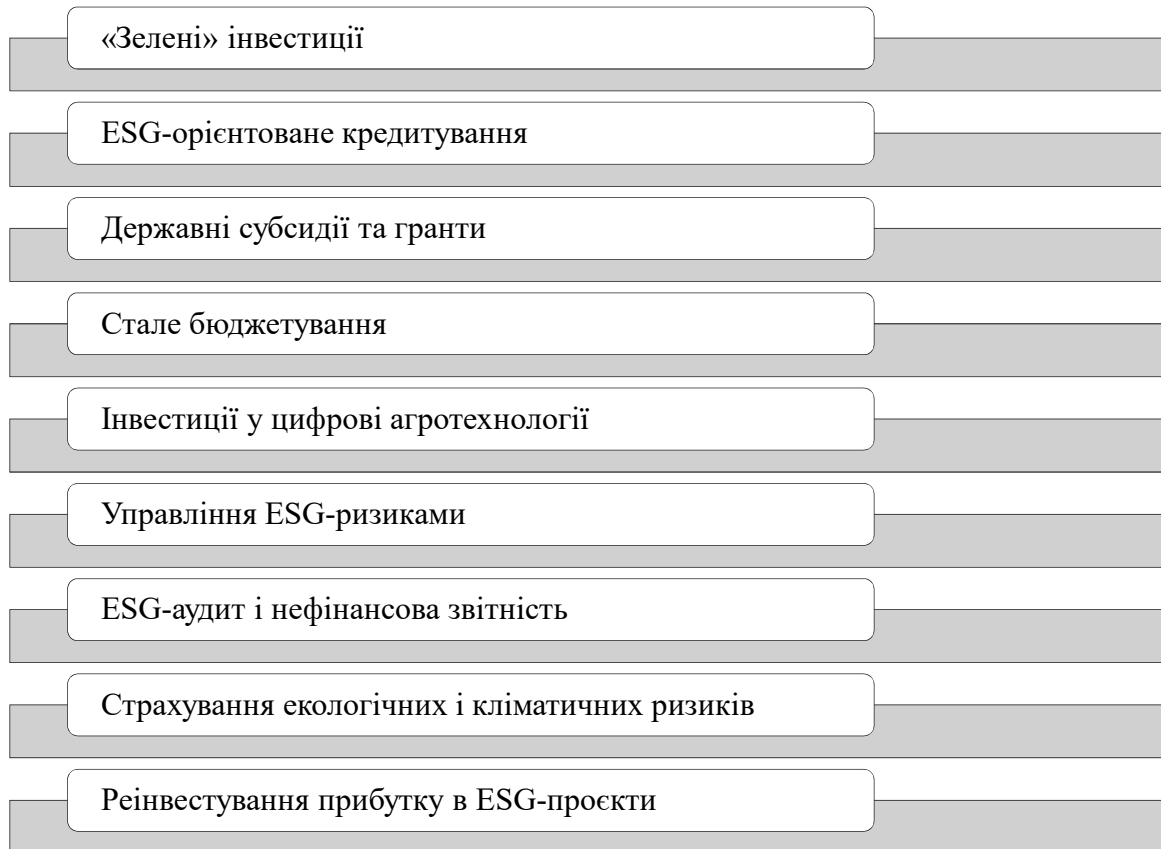

Рис. 2. Фінансові інструменти підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті ESG-трансформацій

Джерело: сформовано на основі [9, 14].

Важливу роль у фінансуванні ESG-ініціатив відіграє ESG-орієнтоване кредитування, яке забезпечує доступ аграрних підприємств до фінансових ресурсів на більш вигідних умовах за умови дотримання екологічних, соціальних і управлінських стандартів. Це дозволяє знизити вартість залученого капіталу та спрямувати вивільнені ресурси на розвиток виробництва й інновацій. Доповненням до приватного фінансування є державні субсидії та гранти, які компенсують частину витрат на впровадження сталих практик і зменшують фінансове навантаження на підприємства, стимулюючи їх до активнішого переходу на ESG-орієнтовані моделі господарювання.

Значний вплив на конкурентоспроможність має впровадження сталого бюджетування, яке передбачає інтеграцію ESG-цілей у процес фінансового планування та розподілу ресурсів. Такий підхід дозволяє аграрним підприємствам більш ефективно управляти витратами, оцінювати довгострокові фінансові наслідки інвестиційних рішень і забезпечувати узгодженість між поточною прибутковістю та стратегічними цілями сталого розвитку. Водночас інвестиції у цифрові агротехнології сприяють оптимізації виробничих процесів, підвищенню продуктивності праці та прозорості фінансових потоків, що зміцнює конкурентні позиції підприємств на внутрішніх і зовнішніх ринках [9, 13].

Управління ESG-ризиками є невід'ємною складовою фінансового менеджменту аграрних підприємств у сучасних умовах. Системний підхід до ідентифікації, оцінювання та мінімізації екологічних, соціальних і управлінських ризиків дозволяє знизити ймовірність фінансових втрат, підвищити стійкість до кліматичних і ринкових коливань та забезпечити безперервність господарської діяльності. Важливим інструментом підвищення довіри інвесторів і партнерів є проведення ESG-аудиту та підготовка нефінансової звітності, які забезпечують прозорість діяльності підприємств і демонструють їхню відповідність міжнародним стандартам сталого розвитку (табл. 2).

Додатковим механізмом фінансового захисту та стабілізації доходів аграрних підприємств виступає страхування екологічних і кліматичних ризиків. Воно дозволяє мінімізувати негативні фінансові наслідки від несприятливих природних умов і підвищує прогнозованість фінансових результатів, що є важливим чинником конкурентоспроможності. Реінвестування прибутку в ESG-проекти, своєю чергою, сприяє формуванню довгострокових конкурентних переваг, оскільки забезпечує поступове оновлення виробничої бази, підвищення ефективності використання ресурсів і зміцнення фінансової стійкості підприємств.

Таблиця 2. Ефективність застосування фінансових інструментів для підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті ESG-трансформацій

Фінансові інструменти	Ефективність застосування інструментів
«Зелені» інвестиції	Сприяють модернізації виробництва, зниженню екологічних і регуляторних ризиків, підвищенню довгострокової прибутковості та інвестиційної привабливості
ESG-орієнтоване кредитування	Забезпечує доступ до фінансових ресурсів на пільгових умовах, знижує вартість капіталу та підтримує реалізацію сталих проєктів
Державні субсидії та гранти	Компенсують частину витрат на впровадження ESG-практик, знижують фінансове навантаження та стимулюють інноваційну активність
Стале бюджетування	Підвищує ефективність розподілу фінансових ресурсів, забезпечує узгодження фінансових цілей із принципами сталого розвитку
Інвестиції у цифрові агротехнології	Оптимізують виробничі витрати, підвищують продуктивність і прозорість фінансових процесів, зміцнюючи конкурентні позиції
Управління ESG-ризиками	Знижує ймовірність фінансових втрат, підвищує стійкість підприємства до ринкових і кліматичних змін
ESG-аудит і нефінансова звітність	Підвищують довіру інвесторів і партнерів, полегшують доступ до капіталу та зміцнюють ділову репутацію
Страхування екологічних і кліматичних ризиків	Захищає фінансові результати від непередбачуваних втрат, забезпечує стабільність доходів
Реінвестування прибутку в ESG-проєкти	Формує довгострокові конкурентні переваги та підвищує фінансову стійкість підприємства

Джерело: сформовано на основі [9-11].

Таким чином, ESG-трансформації у світі формують нову модель глобального розвитку, у межах якої економічне зростання тісно пов'язується зі сталим використанням ресурсів, соціальною відповідальністю та ефективним управлінням. Їх поширення змінює інвестиційні пріоритети, структуру фінансових ринків і конкурентні стратегії компаній, перетворюючи ESG не лише на етичну вимогу, а й на ключовий фактор довгострокової економічної ефективності та стабільності. Фінансовий менеджмент конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті ESG-трансформацій набуває стратегічного значення в умовах сучасних економічних, екологічних і соціальних викликів. Впровадження ESG-підходів у фінансовий менеджмент сприяє зниженню операційних і регуляторних ризиків, підвищенню інвестиційної привабливості та

розширенню доступу до фінансових ресурсів, зокрема «зеленого» фінансування, ESG-орієнтованого кредитування й державної підтримки. Застосування сучасних фінансових інструментів у поєднанні з цифровими агротехнологіями забезпечує оптимізацію витрат, зростання продуктивності та підвищення прозорості фінансових процесів, що позитивно впливає на ринкові позиції аграрних підприємств [15].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Фінансовий менеджмент конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті ESG-трансформацій набуває стратегічного значення для забезпечення їхньої стійкості та інтеграції у глобальні ринки. Традиційні фінансові інструменти вже не можуть бути єдиною основою управління, адже сучасні умови вимагають врахування екологічних ризиків, соціальної відповідальності та прозорості корпоративного управління. Інтеграція ESG-підходів у фінансові стратегії дозволяє не лише підвищити інвестиційну привабливість аграрних підприємств, але й сформувати довіру з боку партнерів, споживачів та регуляторів, що у свою чергу стає ключовим чинником довгострокової конкурентоспроможності. Результати дослідження підтверджують необхідність розробки концептуальної моделі фінансового менеджменту, яка поєднує економічну ефективність із принципами сталого розвитку та соціальної інклюзивності. Важливим є також впровадження інноваційних технологій і цифрових рішень, що забезпечують моніторинг ESG-показників, оптимізацію ресурсного використання та підвищення адаптивності підприємств до зовнішніх викликів.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі полягають у поглибленому аналізі інструментів нефінансової звітності, дослідженні впливу міжнародних стандартів ESG на фінансові результати аграрних підприємств, а також у розробці практичних рекомендацій щодо інтеграції екологічних та соціальних критеріїв у систему управління ризиками. Доцільним є вивчення можливостей застосування фінансових інновацій, таких як зелені облігації чи інвестиційні фонди сталого розвитку, для підтримки аграрного сектору.

Подальші дослідження мають також враховувати регіональні особливості та специфіку національних ринків, що дозволить сформувати більш гнучкі та адаптивні моделі фінансового менеджменту.

Література

1. Дюгованець О., Кулініч Т., Попович О. Esg-менеджмент як драйвер сталої трансформації підприємств та організацій. *Економіка та суспільство*. 2025. №79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-103>
2. Пшенична М. В. Роль і місце ESG-інвестування в механізмі формування сталої конкурентоспроможності українських підприємств у повоєнний період. *Фінанси та кредит*. 2023. №139. DOI: 10.51582/interconf.19-20.01.2023.001
3. Дюгованець О. М., Дудник С. О., Федурця В. П. ESG-менеджмент: сталий розвиток та конкурентна перевага. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. №19. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.19.179
4. Лівощко Т. Моніторинг за ESG-принципами та його вплив на конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2022. № 310. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-26](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-26)
5. Павліха Н. Впровадження ESG та корпоративної соціальної відповідальності у контексті циркулярної економіки: моніторинг ефективності та проблеми прозорості. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-22>
6. Костюченко В., Пащенко І., Саковець І. Принципи ESG і цілі сталого розвитку: обліковий аспект. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2023. № 27. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.012>
7. Cem Isik. Serdar Ongan, Hasibul Islam. A new pathway to sustainability: Integrating economic dimension (ECON) into ESG factors as (ECON-ESG) and aligned with sustainable development goals (SDGs). *Journal of Ekonomi*. 2024. №11. DOI: <https://doi.org/10.58251/ekonomi.1450860>

8. Тен С. О. ESG-активність агробізнесу: стратегічне управління та інвестиційні перспективи. *Агросвіт*. 2025. №8. DOI: 10.32702/2306-6792.2025.8.187

9. Головчак Г. Оцінка ефективності ESG-звітності як інструменту прозорості бізнесу в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. №67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-28>

10. Лагодієнко О. В. Ключові аспекти управління ESG-програмами на підприємствах агропромислового комплексу України. *Бізнесінформ*. 2024. №7. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-290-297>

11. Khalatur, S., Dovgal, O., Karamushka, O., Brovko, L., & Vodolazska, O. (2024). Innovative trends of financial engineering to the way of digital economy. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(59), 136-150. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4508>

12. Khalatur, S., Masiuk, I., Kravchenko, M., Kurbatska, L., & Sirko, A. (2025). Digitalisation as a modern trend in the development of financial management in small business. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(62), 370-382. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.2025.4758>

13. Khalatur S., Kravchenko M., Masliaieva O., Ilchenko O., & Shramko I. (2023). Influence parameters identification of resource potential components on food security. *E3S Web of Conferences*, 538, 03001 (2024). <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202453803001>

14. Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P., & Pavlenko, O.S. (2022). Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism. *Academy review*, 2(57), 249-266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19>

15. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V., & Pavlenko, O. (2024). Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2 (55), 199-212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347>

References

1. Dyuhovanets, O., Kulinich, T. and Popovych, O. (2025), “ESG-management as a driver of sustainable transformation of enterprises and organizations”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-103>.
2. Pshenychna, M.V. (2023), “The role and place of ESG investing in the mechanism of forming sustainable competitiveness of Ukrainian enterprises in the post-war period”, *Finansy ta kredyt*, vol. 139. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2023.001>.
3. Dyuvhovanets, O.M., Dudnyk, S.O. and Fedurtsia, V.P. (2025), “ESG-management: sustainable development and competitive advantage”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 19, pp. 179-186. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.19.179>.
4. Livoshko, T. (2022), “Monitoring based on ESG principles and its impact on the competitiveness of business entities”, *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, vol. 310. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-26](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-26).
5. Pavlikha, N. (2024), “Implementation of ESG and corporate social responsibility in the context of circular economy: efficiency monitoring and transparency challenges”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 68. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-22>.
6. Kostiuchenko, V., Pashchenko, I. and Sakovets, I. (2023), “ESG principles and sustainable development goals: accounting aspect”, *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal ‘Hraal nauky’*, vol. 27. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.012>.
7. Isik, C., Ongan, S. and Islam, H. (2024), “A new pathway to sustainability: integrating economic dimension (ECON) into ESG factors as (ECON-ESG) and aligned with sustainable development goals (SDGs)”, *Journal of Ekonomi*, vol. 11. <https://doi.org/10.58251/ekonomi.1450860>.

8. Ten, S.O. (2025), “ESG activity of agribusiness: strategic management and investment prospects”, *Ahrosvit*, vol. 8. 10.32702/2306-6792.2025.8.187.
9. Holovchak, H. (2024), “Assessment of ESG reporting effectiveness as a business transparency tool in the context of globalization”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-28>.
10. Lahodiienko, O.V. (2024), “Key aspects of ESG program management at agricultural enterprises of Ukraine”, *Biznesinform*, vol. 7. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-290-297>.
11. Khalatur, S., Dovgal, O., Karamushka, O., Brovko, L., and Vodolazska, O. (2024), “Innovative trends of financial engineering to the way of digital economy”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 6(59), 136-150. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4508>.
12. Khalatur, S., Masiuk, I., Kravchenko, M., Kurbatska, L., and Sirko, A. (2025), “Digitalisation as a modern trend in the development of financial management in small business”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3(62), 370–382. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.2025.4758>.
13. Khalatur, S., Kravchenko, M., Masliaieva, O., Ilchenko, O. and Shramko, I. (2023), “Influence parameters identification of resource potential components on food security”, *E3S Web of Conferences*, vol. 538, 03001. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202453803001>.
14. Zhylenko, K.M., Khalatur, S.M., Pavlenko, O.P. and Pavlenko, O.S. (2022), “Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism”, *Academy review*, vol. 2(57), pp. 249-266. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-19>.
15. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V. and Pavlenko, O. (2024), “Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2 (55), pp. 199–212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347>.

Стаття надійшла до редакції 13.12.2025 р.